

Socialiter

Vrienden van het Gymnasium Haganum

Nummer 38
mei 2022

Inhoud

Van de praeses	4
Mijn schooljaren... (Egbert Snoeck)	5
Mijn herinneringen aan het Haganum (Julius Röntgen)	21
Hans Kloots, een bijzondere docent en vriend (Monique Brand Flu)	24
Engerd in bus 25 (Jan Derwig)	26
De Strik van Alexander (Ciril van Hattum)	27
Aan tafel met je docent (Louke Nieman)	28
Uitslag zoekplaatje Socialiter nr. 37 (Stein van Trommel)	32
De mortui	33
Zoekplaatje Socialiter nr. 38	33
Colofon	35

Van de praeses

Stein van Trommel (e.e. 2020)

Nederland is weer open! Bijna alles kan weer zoals vanouds en we pakken het leven weer op. We zijn hard bezig om leuke activiteiten te organiseren. Ook zijn we natuurlijk hard bezig geweest met het verenigingsblad! Dit nummer bevat vier interessante artikelen van leden en een leuke rubriek van de Spectemur Agendo.

In “Mijn schooljaren op het Gymnasium Haganum van 1942 tot 1948” schrijft Egbert Snoeck over zijn herinneringen aan het Haganum. Deze tekst komt uit zijn autobiografie genaamd “Jeugdherinneringen”.

Vriendschappen zijn belangrijk in het leven. Ze zorgen voor steun wanneer dat nodig is.

Zo schrijft Monique Brand Flu een bijzonder verhaal over haar band met wiskunde leraar Hans Kloots in ‘Hans Kloots, een bijzondere docent en vriend’. Hun vriendschap begon in klas 1, waaruit vele gesprekken met thee voortvloeide.

In “Mijn herinneringen aan het Haganum” schrijft Julius Röntgen over zijn ervaringen met verschillende docenten in zijn tijd.

In “De strik van Alexander” schrijft Ciril van Hattum een aanvulling op het artikel ‘In memoriam Alexander Munninghoff’.

Daarnaast hebben we van de Spectemur Agendo, net zoals in het vorige nummer, de rubriek "Aan tafel met je docent" gekregen. Dit keer wordt de huidige docent Economie, meneer Kops, geïnterviewd door de redactie van de Spectemur Agendo. Hij vertelt over zijn prachtige powerpoints, zijn favoriete eten en zijn stiekeme bezigheden.

Wederom is de uitslag van het zoekplaatje uit nummer 37 bekend. Natuurlijk vindt u in dit nummer ook het ‘zoekplaatje’, een foto met bekende en onbekende klasgenoten, waarvoor we uw hulp vragen om de ontbrekende namen in te sturen. De mail van de redactie staat 24/7 open voor inzendingen!

Mijn schooljaren op het Gymnasium Haganum van 1942 tot 1948.

Egbert Snoeck (e.e. 1948)

In het jaar 2007 schreef ik het eerste deel van mijn autobiografie getiteld "Jeugdherinneringen". Uit dit werkje haal ik nu de jaren op het Gymnasium Haganum ten behoeve van ons blad "Socialiter". De tekst is wel aangepast.

Ik ben Egbert Snoeck, roepnaam Bert, geboren in 's-Gravenhage op 28 februari 1930, oudste zoon van Egbert Snoeck, geboren in 1901 en Anna Maria Christina Streng, geboren in 1899. We woonden in die tijd in de Jacob van der Doesstraat op nummer 107, waar mijn vader een aannemersbedrijf had. Ook zijn vader was aannemer en woonde met zijn bedrijf in de naastgelegen Trompstraat, een zijstraat van de Laan van Meerdervoort. Mijn openbare lagere school was op het Alexanderveld, een zijstraat van de Javastraat, waar nu het Haagse Stadhuis staat. We moesten dus nooit ver te lopen om op school te komen. Mijn jeugdvriendje was in de jaren, voor ik naar het Gymnasium ging, Jaap Wolterbeek, zoon van een arts in de Trompstraat, die een schooljaar op mij voorlag en in 1941 op het Haganum kwam. Dat zal ook wel een rol hebben gespeeld in de schoolkeuze voor mij.

Nu volgt wat ik in 2007 over mijn schooljaren op het Haganum schreef:

"In de eerste klas gymnasium kreeg ik heel veel Latijn, wel zes uur per week denk ik, van juffrouw Van der Toolen, kort gezegd To. Voor alle relevante vakken had ik goede cijfers, veel achten, behalve voor Nederlands, niet meer dan een zes of een klein zeventje. Ik begon met een vier voor wiskunde, wat we kregen van

Bruigom, want ik begreep niet hoe een getal negatief zou kunnen zijn. Gelukkig ging dit in dit jaar toch omhoog naar een zeven. De topper was een acht of negen voor aardrijkskunde. Nederlands werd gegeven door Van Waveren (Waf), die geen orde kon houden. Het was het laatste jaar onder rector Van IJzeren, die er in de tijd, dat mijn moeder (Mamma) het gymnasium bezocht ook al rector was.

Na het eerste schooljaar op het gymnasium, ging ik in juli 1943 voor vier weken naar een boerderij boven Schagen in Noord-Holland. Ik was in die dagen een vrij mager jongetje en mijn ouders vonden dat ik door er flink te eten wat aan zou moeten komen. Het blijkt ook uit de brieven die ik bij de boer ontving. Mijn broer Rob schreef: "Word jij al goed dik?" En zus Dini schreef: "Ik heb van Rob gehoord dat je broeken je te klein worden, je stuurt ze dan maar naar huis dan kan de naaister er een stukkie inzetten".

Ik ging niet alleen naar de boer in Schagen, maar daarna naar een vakantiecamp voor kinderen op de Veluwe. Ik kwam goed aan van het goede eten en mijn broeken pasten weer na de vakantie. Eigenlijk beviel het allemaal zo goed, dat ik eigenlijk niet meer terug naar school wilde. We reisden alles met

de trein, want mijn vaders Ford 1937 was op blokken gezet in de 'stal' van de werkplaats in de Jacob van der Doesstraat, ik neem aan omdat er geen benzine meer was of omdat er geen vergunning meer was om te rijden. Omstreeks 1943 werd deze auto bovendien door de Duitsers weggehaald en zonder motor teruggebracht. Die motoren, zei men, werden gebruikt om rijdende bommen te maken voor aan het Russische front. Na de oorlog heeft

Pappa er een tweedehands motor in laten zetten. Van deze auto hebben we later nog jarenlang plezier gehad.

Brieven uit die tijd gaan voor een groot deel over eten. Bonnen voor voedsel speelden in 1943 al een grote rol in het dagelijks leven.

Ik ging over naar de tweede klas en in dat jaar maakte ik een overzicht van alle cijfers:

Rapportcijfers Gymnasium cursus 1943-1944:

(klasegemiddelde tussen haakjes)

	1e rapport	2e rapport	3e rapport	4e rapport
Grieksch	7 (6.7)	8 (6.7)	8 (6.3)	9 (6.6)
Latijn	7- (5.9)	7- (5.8)	6+(6.5)	7 (5.8)
Nederlandsch	7 (6.5)	6 (6.2)	6- (6.2)	6 (6.2)
Fransch	7+(7.0)	6- (6.7)	7 (6.8)	8 (6.9)
Hoogduitsch	7 (6.5)	6 (6.6)	8 (6.5)	8 (7.0)
Engelsch				
Geschiedenis	7 (6.6)	7 (6.4)	8- (6.5)	8- (6.6)
Aardrijkskunde	7- (6.3)	8 (6.2)	8 (6.5)	7 (6.4)
Wiskunde	6 (6.0)	6- (5.8)	5 (5.5)	6- (5.8)
Nat.Historie	7+(7.0)	6+(7.0)	8+(7.3)	9 (7.4)

In de tweede klas was dus weer wiskunde een zwak punt. In de eerste klas kregen we Duits, in de tweede klas Frans erbij en Engels was verbannen naar de derde klas. Bij Schierbeek voor Natuurlijke Historie moesten we in deze klas 100 vogels kunnen herkennen. Voor deze repetitie had ik een tien, vandaar de negen op het laatste rapport. Ik had daar een uitvoerige studie van gemaakt, o.a. in het schoolmuseum. Ik denk dat het in de tweede klas was dat Schierbeek het menselijk lichaam behandelde.

Als hulpmiddel gebruikte deze leraar een model van het lichaam, waar je de onderdelen uit kon nemen. Toen daar ook de darmen werden uitgehaald, heb ik dat zo intensief beleefd, dat ik flauwviel en uit de bank op de grond terecht kwam. Weer consternatie: ik mocht naar huis om bij te komen.

Omdat padvinderij en hockeyen niet meer mogelijk waren, trok ik in deze jaren veel op met mijn neef Hein, die bij oma en opa Snoeck

1e klas 1943

woonde in de Trompstraat. Door de bouw van de verdedigingslinie, de Atlantikwall, waren hele stukken van Den Haag, zoals de Vogelbuurt en het Benoordenhout geëvacueerd. Tante Clary en oom Han waren daarom in Trompstraat 338 bij Oma en Opa ondergebracht. Zij kwamen van de Tuinfluiterlaan in de Vogelbuurt. Ook oma en opa Streng moesten de Breitnerlaan verlaten en woonden met oom Rob en tante Zus (Hetty) op een klein flatje aan de Loosduinsekade.

Met postzegels was ik altijd in de weer. In het najaar van 1942 kwamen er zegels uit van het Legioen Nederland, dat vocht voor de Duitsers in Rusland. Eigenlijk moest je dat niet kopen,

want er zat ook nog een opslag op die ten goede kwam van het legioen. Maar omdat ik 10 gulden had, heb ik ze daarvoor toch gekocht. Mijn tante in Harderwijk schreef me: "Hoe gaat het op school, moet je erg hard werken en vind je het nog fijn? De jongens zouden best willen dat de school weer eens gevorderd werd, ze hebben er alweer schoon genoeg van. We krijgen hier nu voortaan ook luchtafweer en luchtalarm als de Engelschen of Amerikanen overvliegen, dat kan dus gezellig worden. Tot nu toe hadden we pas één keer luchtalarm in Harderwijk. Bert, zou je aan Mammie willen vragen of er nog mogelijkheid is om 24 stukken zeep te krijgen?"

In die zomer kwam ook de V1, een soort onbe-

mand vliegtuig met raketaandrijving, over ons huis. Op weg naar Engeland. Later zouden er nog vele V2's volgen.

Hongerwinter en bevrijding.....

Door een achteraf foutief radiobericht van Radio Oranje ontstond op 5 september 1944 paniek onder Duitsers en collaborateurs, die massaal naar het oosten vluchtten. De geallieerden zouden in aantocht zijn. Ook ik begaf mij naar het begin van de Rijswijkseweg om de troepen van de bevrijders op te wachten. Er gingen geruchten, dat ze Breda, ja Rotterdam reeds gepasseerd waren. Toen kwam de ontgoocheling: het ergste zou nog komen in de hongervinter hierna. Door de spoorwegstaking later in september werd er weinig of geen voedsel meer aangevoerd naar het westen van het land.

In oktober kreeg Mamma angina. De dokter stelde dat alle kinderen elders moesten worden ondergebracht, ik dacht behalve broer Dick. Ik ging naar een nicht van Pappa, tante To van der Staal. Die woonde met oom Co en hun dochter Ien in het Prinsevinkspark. Hun zoon Piet zat in Duitsland omdat hij als student in Delft de loyaliteitsverklaring had ondertekend. Daardoor was hij weggevoerd om in Duitsland te werken.

Ik denk dat ik er wel vier weken ben geweest. Ik sliep in de kamer, naast de radio via een telefoonlijn. Dat waren uitsluitend Duits-vriendelijke uitzendingen. Ik luisterde daar ook naar Max Blokzijl, die op de hand van

de Duitsers was en op een listige manier propaganda maakte voor de Duitse zaak. Tante To en oom Co hadden op een gegeven moment geen hout meer om te stoken en te koken. Ik nam het initiatief om met een bijltje, in het donker in de Scheveningse Bosjes, vlakbij gelegen aan de Kerkhoflaan, een boompje te kappen. Oom Co ging mee want hij wilde mij dat niet alleen laten doen. Terwijl ik bezig was, kwamen er twee agenten met een zaklantaarn. Ik gooide mijn bijltje achter mij verder het bos in. De agenten konden de bijl niet vinden. Wij deden alsof we aan het wandelen waren, maar oom Co, een brave employee op de boekhouding van de Bataafsche Petroleum Maatschappij (Shell), schaamde zich dood. De volgende ochtend vroeg ging ik terug en vond het bijltje weer.

Op een avond werd de hele Kerkhoflaan tijdelijk geëvacueerd. De Duitsers hebben die nacht een V2 afgeschoten op de Kerkhoflaan. Het was een geweldig lawaai en alle ruiten van het huis waarin ik sliep, zijn die nacht gesprongen. De volgende morgen ben ik natuurlijk met Wim Borleffs, die ook op het gymnasium zat en met wie ik dagelijks naar school liep, gaan kijken. Er waren ook in de bosjes zelf enkele V2's afgeschoten. We vonden de lanceerplaatsen, waar de elektrische draden nog lagen. Als goede vaderlanders probeerden we die draden met het meegenomen bijltje door te snijden. Die actie had natuurlijk geen enkele zin, maar illustreert onze gemoedstoestand. Het was nog riskant ook.

We hadden in het najaar van 1944 nog school

tot ergens in november. Toen werd het te koud, want ook de school had geen kolen. We kregen aanvankelijk nog taken mee. Maar al gauw, al vóór de Kerst, was er helemaal geen school meer. Er was ook in die dagen huis aan huis controle door Duitsers en hun handlangers op het bezit van radio's of koperen voorwerpen. Dat alles had je allang moeten inleveren. Tante To zei echter dat er een besmettelijke ziekte in huis heerste en dat werkte. Daar waren de Duitsers als de dood voor.

Door Mamma's ziekte heeft onze familie geen eten meer kunnen inslaan of hamsteren. Toen ik in november weer thuis was, kon dat niet meer. Er was heel weinig te eten. Wat je op de bonnen kreeg, was niet genoeg. En omdat er ook al gauw geen school meer was, waren we de hele dag met dat voedsel verzamelen bezig. In de Weimarstraat kon je in de rij staan bij Poot, van der Harst & Knoester, een Scheveningse viswinkel. Daar hadden ze nog waterige soep. Thuis zei ik tegen Mamma, als we de soep aan het opwarmen waren op de potkachel: "doe er nog wat water bij, dan hebben we meer". We maakten met de fiets tochten naar het Westland, waar je soms nog wat appels kon kopen. Ik werd er met een karretje op uit gestuurd naar de Prinsestraat om daar bij de sigarenwinkel van Jongejan een mud aardappelen te halen, zwart gekocht. Een jongetje zouden ze niet zo gauw oppakken. Met Rein Schleicher liep ik met datzelfde karretje naar Zoetermeer en bijna tot Zevenhuizen om eten te kopen. We gingen terug met niet meer dan een suikerbiet die iemand verloren had.

Mamma hoorde ons aankomen om zeven uur 's avonds, met dus bijna niets. We hadden de hele dag gelopen.

In een winkel aan de Waldeck Pyrmontkade was nog roggebrood te koop. Ik stond een uur in de rij. Toen ik aan de beurt was, bleek dat mijn broodbonnen gestolen waren, terwijl ik in de rij stond. Op eetbonnen kon je bij de gaarkeuken, op het plein van de school in de van der Spieghelstraat, eten krijgen. Dat werd aangevoerd in grote gamellen. Het was meestal een soort pap. Wij maakten daar als gezin niet altijd gebruik van. Maar Dini en ik en anderen gingen er wel heen om met een meegenomen lepel de geleegde gamellen uit te schrapen.

Mamma's oudste broer oom Coen was directeur van de Gemeentelijke Gezondheidsdienst aan de Waldeck Pyrmontkade. Dini en ik gingen daar op spreekuur om gekeurd te worden. Wij bleken ondervoed, dus kregen we toegang tot een kerk die daar in die buurt aan de overkant van het water staat, om daar een maaltijd te krijgen. Maar eerst moesten we wel bidden en psalmen opzeggen, die we ook moesten leren.

Wat we wel hadden was voldoende hout, uit de werkplaats. Er was tegen de winter immers geen gas of elektriciteit meer. We stookten en kookten op een potkachel in de woonkamer. In de keuken was ook een fornuis dat we op hout stookten. De opstaande steigerpalen, altijd een vertrouwd silhouet vanuit ons huis, vormden een flinke voorraad. Alleen werden die palen ook door de burens gestolen. We zagen de palen langzaam verdwijnen in de

dakramen, langzaam omdat men binnen stukken afzaagde. Men deed dit natuurlijk meestal 's nachts. Ook ging ik vanaf november eens per week eten bij de familie Hillen in het Bezuidenhout. Zij hadden regelmatig eten gehamsterd en ook mudzakken erwten en bonen kunnen inslaan. Veel later heb ik gehoord hoe ik daar terecht kwam. Mamma en Pappa en de heer en mevrouw Hillen hadden gemeenschappelijke kennissen: oom Niek en tante Ien Rengers. Ien was Mamma's oudste vriendin, al van de lagere school. Mijnheer Hillen ging bij Niek en Ien op bezoek in het Prinsevinkpark en trof daar Mamma aan in tranen: zij kon mij niet genoeg te eten geven.

Bij oma Snoeck zagen we, op de gebruikelijke zondagochtendkoffie, een V2 met veel lawaai opstijgen. Altijd spannend of hij zou blijven stijgen. Maar op die ochtend hield het geluid plotseling op: hij viel op Den Haag, in dit geval bij de Mient in Den Haag west. Ik ben gaan kijken. Ook naar de diepe kuil vlakbij de Waalsdorperweg, in de van Voorschotenlaan waar er ook eentje terechtgekomen was.

Begin november 1944 hadden de Duitsers razzia's gehouden in Rotterdam om mannen van 17 t/m 40 jaar op te pakken voor de Arbeitseinsatz in Duitsland: werken in de oorlogsindustrie. Toen de razzia daarna in Den Haag werd gehouden, was het verrassingseffect weg. Bovendien was een dag tevoren al gewaarschuwd voor een razzia de volgende dag, zodat velen in de leeftijdscategorie schuilplaatsen konden opzoeken. Zo kwam oom

Rob bij ons. Hij kon zich verstoppen in de loze ruimte op zolder, naast Dini's kamertje. Over het luik hadden we ook nog een kapstokje met jassen aangebracht. Ook tussen het hout van de werkplaats hadden burenen een schuilplaats gevonden, deels met ons medeweten. De volgende morgen vroeg werd in de straat aangekondigd dat alle mannen in die leeftijdscategorie op een aangewezen tijdstip met bagage op straat moesten gaan staan om te worden afgevoerd naar de verzamelplaatsen. In de Jacob van der Doesstraat stonden er vervolgens niet zoveel, tussen de vijf en tien. Toen kwamen er huiszoekingen. Sommige Duitse soldaten waren fanatiek, anderen niet. Bij ons kwam een Duitse soldaat controleren, die niet tot het uiterste ging. Hij kwam de woonkamer binnen, waarop Mamma die daar met ons vieren zat, zei: "Nur Kinder". Met Pappa ging hij toen het hele huis door, maar er gebeurde verder niets meer. Oom Rob had wel in de rats gezeten, toen hij hoorde dat ze langs kwamen. Om onze voorraad een beetje aan te houden zijn we sinds die dag begonnen met te eten van de gaarkeuken. We hadden soep, maar we zijn het er nog niet over eens wat voor soep of 't was. Erg lekker was het in ieder geval niet, maar we zitten er voor 14 dagen aan vast. Het wordt bereid in de Fino-fabrieken en er zit allemaal van die surrogaat-Fino-soeppasta in. Enfin, je weet hoe die fabriek ruikt, dus je weet ook, hoe de soep smaakte.

Ik denk niet dat 14-jarigen nu zo uitgebreid schrijven over eten. Dat beheerste toen het leven in het westen. Wij hadden heel weinig

nog te eten. Ik had tot taak de aardappelen dagelijks te tellen, van het mud, dat ik destijds had gehaald. Ik herinner mij dat de laatste aardappelen in zicht waren. Daarna aten we tulpenbollen. Daar kon je koekjes van maken. We hadden ook nog een gediensstige, Marie, die we te eten moesten geven. Zij had ook honger en bleek de mosterdpot te hebben leeggegeten.

Het zuiden onder de rivieren was al bevrijd. Omdat de situatie zo nijpend was, vertrokken Dini en ik - het moet eind februari zijn geweest - op een open vrachtwagen van de politie, onder een zeil, naar de Wieringermeer. Die politieauto ging daarheen om eten te halen, waarschijnlijk ten behoeve van de eigen mensen. Pappa ging mee, al mocht dat officieel niet: volwassen mannen was het niet toegestaan 's nachts op straat te zijn. Het was niet erg koud die nacht. Maar bij de pont bij Velsen bleek die niet te varen. We hebben daar urenlang 's nachts staan wachten. We hadden tulpenbollenkoekjes meegekregen. Die werken laxerend en dat heb ik die nacht gemerkt. Uiteindelijk zijn we in de vroege ochtend over de sluizen boven het Noordzeekanaal gekomen. Aan de overkant was er Duitse controle. Pappa werd verborgen onder het dekzeil. Er is ook niet naar hem gezocht; daarvoor was de controle te vluchtig. Dat had wellicht als oorzaak dat het een auto van de politie was. Ik denk dat Pappa meegang omdat wij de boeren, de familie Heidema, in de Wieringermeer niet kenden. Misschien moest er ook financieel iets worden geregeld. De Heidema's waren Groningers. Ik neem aan dat oom Niek Rengers, ook een Groninger,

voor de introductie gezorgd heeft. Het was een boerderij met 48 ha land, voornamelijk landbouw, maar ook een paar koeien.

Bij aankomst kregen we natuurlijk eerst te eten. Die eerste maaltijd heb ik er meteen weer uitgegooid, want daar was mijn maag niet meer aan gewend. De heer en mevrouw Heidema hadden twee kinderen, een meisje van denk ik 15 jaar. En een jongen van 18, Homme. Wij sliepen bij de kinderen op de kamer. Ik in het bed met Homme. Zijn seksuele bemoeienissen met mij waren voor een jongen van net 15 schokkend. Ik heb nog jaren last gehad van dat trauma, maar er nooit iets over aan mijn ouders gezegd. Toen mijn moeder na de oorlog voorstelde dat we een bezoek zouden brengen aan de familie Heidema, heb ik gezegd dat ik dan niet meegang.

Verder was het op deze boerderij best uit te houden. Ik mocht meewerken op het land. Ik moest karnen, waar ik de pest aan had. Er liep een haan rond die je aanviel; daar waren we een beetje bang voor. Als ik mij goed herinner heb ik hier ook mogen eggen met een paard voor de eg. De overbuurman had prachtige Friese paarden. In de verte zag je de toren van Medemblik. Daar gingen we wel met de fiets heen. Dini en ik hadden daar onze eigen fietsen; die waren op de vrachtwagen van de politie meegekomen. Wel hadden die fietsen geen luchtbanden meer; we reden op een tuinslang. De woning had een eigen gasvoorziening door middel van een gashouder in de sloot, waarin het moerasgas - methaan - werd verzameld. Op dat gas werd gekookt. Ook hier kwamen

dagelijks mensen langs om eten te kopen of te vragen. Dat kregen ze en soms mochten ze in de hooiberg slapen.

Op 12 maart 1945 schreef Mamma mij de volgende brief: "Lieve Bert, Wel bedankt voor je gezellige brief. Ik ben blij dat jullie het zoo goed en naar je zin hebben. Het is hier in 't Haagje niets meer gedaan. De V2 davert den heelen dag door en wordt afgewisseld door de bommen van de Engelschen. Weet je dat het Bezuidenhout van de v/d Boschstraat tot aan de L.v.N.Oost Indië is afgebrand? De Hillens zijn ook alles kwijt. Door de bommen stortte hun achtergevel in en in paniekstemming zijn ze gevlucht. Hun huis is helemaal verbrand. Ik ben nog niet gaan kijken, maar het moet vreselijk zijn. Pappa is verleden week thuis gekomen van Borst met een uitnodiging voor Dick en mij. Wij gaan nu a.s. Zaterdag naar Schagen fietsen en hopen het in een dag te doen en minstens een maand te blijven. We hebben nu de Hillens ons huis aangeboden en die komen dus in ons huis. Nu zitten ze nog allemaal verspreid. Pappa blijft bij hen wonen. Ik ben blij er eens tusschen uit te kunnen en hoop jullie eens op te zoeken. Ik heb je een taak gestuurd, maar nu hebben jullie weer vacantie tot 3 april. Nu Bert het beste hoor, ook een heleboel nachtzoenen van Mamma." Mamma was van 13 maart tot 9 juli in Schagen bij boer Borst. We konden ook niet eerder terug omdat de familie Hillen in ons huis woonde.

Op 18 april werden wij in de Wieringermeer om 3 uur 's morgens gewekt door de buurman.

De Duitsers hadden die nacht de dijk aan de noordkant van de polder met explosieven doorgestoken. Het water zou om ca. 10 uur onze boerderij bereiken. We moesten zo gauw mogelijk weg. De paarden werden voor de twee wagens gespannen. Op deze wagens werd zoveel mogelijk huisraad geladen plus de mensen. Voor de fietsen van Dini en mij was geen plaats. Die hebben we toen bovenop de strobalevoorraad gehesen. We reden zuidwaarts naar het vasteland (we zaten vrij zuidelijk in de polder, konden immers de toren van Medemblik zien). We kwamen terecht bij boeren in Twisk. Daar mocht ik in de bedstee slapen in de koeienstal, achter de dieren. Wel interessant was voor mij de nachtelijke geboorte van een kalf.

We zijn ongeveer een week in Twisk gebleven. Toen is boer Borst Dini en mij met een paard en wagen komen halen. Zo kwamen we weer bij Mamma en Dick terecht op de Keins bij Schagen. Onderweg reden we op de dijk van de Wieringermeer. Alleen de daken van de boerderijen staken nog boven het water uit. Onze fietsen hebben we niet meer gezien.

Al gauw kwam de Duitse overgave op 5 mei 1945. Vlak daarvoor zagen we de vliegtuigen overkomen die Zweeds brood boven Holland uitwierpen. Het duurde evenwel nog een week voor wij op de Keins een Canadees zagen. Die eerste Canadees kwam op de motorfiets richting het Noorden. Maar hoewel in Schagen zelf de Duitsers nog bewapend waren, hebben we op de Keins uitbundig de bevrijding gevierd. Met Oranjesbitter en andere dranken. Ook ik deed daar aan mee. Groot feest op de

deel. We gingen vaak zwemmen in de Wiel, de plaats in de Oude Westfrieze Zeedijk, waar eens een doorbraak was. Toen bekend was dat we terug zouden gaan naar Den Haag, was dat bij mij geen welkome gedachte. Ik heb 's avonds alleen gezeten aan de Wiel om te overdenken hoe ik op de boerderij zou kunnen blijven. Maar op 9 juli was het zover: met de boot van Hoogschagen voeren we terug naar Den Haag. We kwamen aan in de Laakhaven, waar Pappa ons stond op te wachten.

Gymnasium vanaf de vierde klas.....

Het normale leven kon weer beginnen. Nou ja, normaal was het leven nog niet in de naoorlogse periode. Er was nog gebrek aan van alles en de voedseldistributie met

etensbonnen zou nog tot in 1948 voortduren. Mijn klasgenoten waren al in mei weer naar school gegaan en dus had ik 6 tot 7 weken onderwijs gemist. Het eerste wat dus moest gebeuren was bijles en wel in Grieks en Latijn. Ik ging dus op bijles bij juffrouw Van der Toolen, die ik ook in de eerste klas had gehad voor Latijn. Het viel niet mee om me daarin weer te verdiepen. Zij woonde ergens in de Bloemenbuurt, waar ook oma en opa Streng hadden gewoond, in de Irisstraat. Opa Streng was op 28 april overleden. Wonende bij oom Rob en tante Hetty, was hij 's avonds nog het balkon opgegaan om houtjes te hakken. Hij had daarbij, verzwakt als hij was door de ondervoeding, een longontsteking opgelopen, die hem fataal werd. Pappa kreeg een briefje van Oma met die mededeling. Mamma heeft

klas 1948

de begrafenis van haar vader niet kunnen meemaken.

Ik ging voorwaardelijk over naar de vierde klas van het gymnasium. Met het kerstrapport zou de beslissing vallen of ik in de vierde zou kunnen blijven. Dat bleek het geval, ondanks een 4 voor Fransch – zo staat het nog in het rapportboekje! -, een 5 voor Latijn en een 5- voor Hoogduitsch. Grieks werd een 6. Hier tegenover stonden een 7+ voor Engelsch, een 8+ voor geschiedenis en een 8 voor zowel natuurkunde als scheikunde. Wiskunde werd een 7. In dat jaar viel nog één keer een onvoldoende, een 5 voor Grieks in het paasrapport, maar verder in dat jaar alleen maar goede cijfers. Op het overgangsrapport naar de vijfde klas prijkte een 8+ voor Scheikunde. Ik had dan ook een scheikundedoos en allerlei ander gerief als kolven, maatbekers en een bunsenbrander om proefjes te doen. Uit een boek met scheikunde-proeven haalde ik de experimenteerkennis. Maar ook natuurkunde had mijn belangstelling. Ik las veel in 'Natuurkunde zonder getallen'. Natuurlijk mengden we ook salpeter met zwavel en legden we dat op de tramrails. Maar ook maakte ik raketjes, die ik vanuit mijn raam op zolder wegschoot naar de overkant.

Ik bedacht mij al in die jaren dat ik twee broers en twee neven had, die ook wel eens in het Aannemersbedrijf van de Fa. Snoeck zouden willen werken. Dat zou dringen worden, en dus besloot ik iets heel anders te gaan doen. Iets met een wijder uitzicht dan blijven wonen en werken in Den Haag. Gezien mijn interesse in de exacte schoolvak-

ken en door de aanmoediging van de leraar natuur- en scheikunde Van den Brandhof, besloot ik op mijn vijftiende om na de school scheikunde te gaan studeren. Aanvankelijk wilde ik piloot worden op grond van een overzicht van beroepen en de daarbij behorende inkomens. Bovenaan stond de piloot: hij verdiende het meest en kon ook nog met pensioen op zijn 50e jaar. Ik heb de papieren voor de vliegschool nog aangevraagd. Maar Pappa zei: "Dan ben je een veredeld buschauffeur" en toen heb ik dit idee laten varen.

Het was niet mijn idee een geleerde scheikundeman te worden, die zijn tijd in een laboratorium zou doorbrengen. Ik wilde meer praktisch bezig zijn, in de industrie en ook de wereld zien. Dr. Wolterbeek adviseerde mij toch om naar Leiden te gaan en daar scheikunde te studeren, want daar leerde je het vak het best. Maar ik heb mijn eigen idee gevolgd en het zou later Delft worden. Ook maakte ik deze keuze omdat mij duidelijk werd dat de chemische industrie een grote groei zou doormaken, hetgeen ook is uitgekomen.

Het was in de vierde klas dat de wiskundeleeraar De Groot met een aantal leerlingen buiten de school de relativiteitstheorie van Einstein ging behandelen. Beppie van Baalen en waarschijnlijk ook Peter Greve mochten daar aan meedoen. Ik niet; een grote teleurstelling.

Carel van Heeckeren zat in mijn gymnasium-klas en met hem trok ik in die jaren veel op.

Hij kwam ook vaak in het weekend logeren bij ons in de Jacob van der Doesstraat. Hij woonde namelijk in Leidschendam en dat

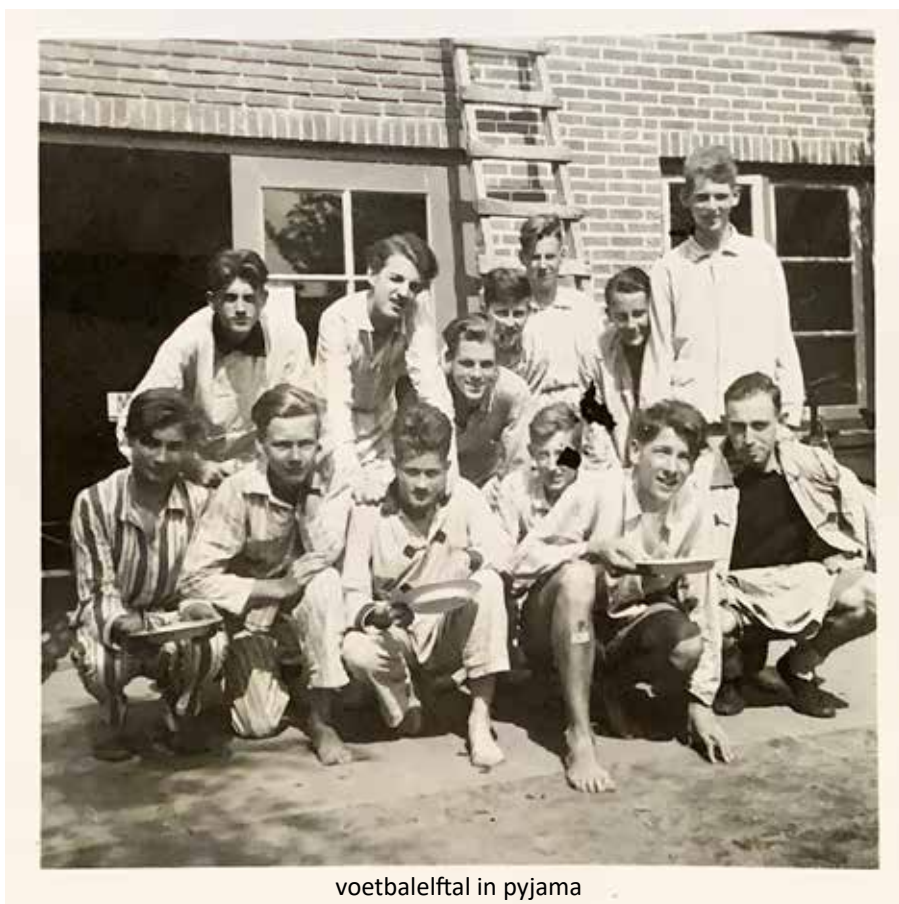

feestje bij Deetje Hooftman

was nogal ver van school. Carel en ik hadden beiden grote interesse in de sterren. In die tijd was het 's nachts nog aardig donker; dan zaten Carel en ik op het zinken dak van ons huis, de sterren te bestuderen.

We liepen als jongens in die tijd in plusfours. Dat zie je ook nog op een foto van een feestje bij Deetje Hooftman, die bij Dini in de klas zat. We zien op die foto, behalve Dini en ik, Eskes, Nol Broese van Groenou, Karel Glaser, Carel van Heeckeren, Roefie Hueting, Rudi Breuer, Conny Stibbe, Tecla Heyting, Deetje en Loekie Hooftman en een zekere Mickey.

In juli 1946 was ons eerste schoolkamp, van de BVHG (Bond van Haagsche Gymnasiasten), in Epe op de Veluwe. Eén van de gangmakers was Fred van der Weerd met zijn eigen taaltje, dat heel populair werd. We hadden het altijd over de Tour de France en volgden de verrichtingen van Coppi en Bartali op de voet. Het voetbalelftal stond in pyjama op de foto. Hierin zaten Hugo Dessens (zal niet erg goed hebben kunnen voetballen), Henk van Oort, Rob Hanemaaijer, Jaap Ubbens (ook lid van HHIJC met zijn broer William), Dick van Wagenveld (ging later ook naar Delft),

voetbalelftal in pyjama

Wickevoort Crommelin (in de oorlog had hij het moeilijk; was zoon van een NSB'er), Roefie Hueting (met Aart Steffelaar onze jazzman), Wim Borleffs (ook bij de verkenners, zoon van een leraar klassieke talen op onze school), Carel van Heeckeren van de Schoot (is Baron, maar wil daar niet van weten), Fred van der Weerd en Frits Brouwer. Deelnemende klassen waren de vierde van het afgelopen jaar, (daar zat ik in), de vijfde en de zesde, die eindexamen had gedaan. Voor de meisjes hadden we nog niet zoveel belangstelling. In onze klas was ook Irene Jansen gekomen; wij keken elkaar

tijdens de les in de ogen: wie dat het langste kon volhouden.

Op school kon je je ook opgeven voor een aantal lezingen over natuurkundige onderwerpen op vrijdagavond in Diligentia. Ik herinner mij nog de introductie van plastic; die flesjes kon je zomaar laten vallen zonder dat ze braken. Wij kenden toen alleen maar glas.

In de winter van 1946/1947 hadden we met een heel stel dansles bij Rocco Dubois. Deze danslessen waren in 'Pulchri Studio' op het Lange Voorhout. Rocco Dubois leerde ons te

dansen met buikcontact: alleen dan kon je je dame goed begeleiden. Hij had het altijd over de “poppetjes”. Dat waren de meisjes, met wie je danste. Ik geloof dat Dini ook aan deze lessen meedeed met haar klasgenoten. En ook meisjes uit de klas van Nel Wolterbeek, net onder mij.

Ook via school kon je je inschrijven voor de jeugdconcerten in het Gebouw voor Kunst en Wetenschappen (GvKW). Bijzonder was de Beethovencyclus. Je hoorde dan alle negen symfonieën. Voor school moesten we ook boeken lezen. Duits en Frans kwam maar langzaam van de grond. Maar toen ik de Engelse boeken in Pappa's kast had gevonden, las ik de een na de ander. De beste herinneringen heb ik aan ‘The Amazing Quest of Mr. Ernest Bliss’ van E. Philips Oppenheimer.

De winter van 1946/1947 was bijzonder streng met veel sneeuw. Om kolen te sparen hadden we tijdelijk geen school. Ik denk dat het ook in die winter was dat we 's avonds thuis kwamen en daar onze hond Winnie - naar Winston Churchill - aantroffen in een rampzalige situatie. Door de dooi was op zolder een waterleidingbuis door de vorst gescheurd en zolang het vriest zie je dat niet. Echter, het was gaan dooien. Het water stroomde de trap af.

In dat jaar 1947 hadden we de warmste zomer die ik me kan herinneren. In mei en juni gingen we bijna iedere dag na school naar het strand bij de Sportlaan. Het zand brandde aan je voeten. We werden allemaal heel bruin.

Het werd een goedgevulde zomervakantie. Op 12 juli vertrokken we met de bus naar het

schoolkamp in Lunteren. Ditmaal waren hier de klassen 3, 4 en 5 van het afgelopen schooljaar. Dus was Dini er ook en Nel Wolterbeek. Van dit kamp zijn er veel foto's gemaakt. Ik had Mamma's toestel meegekregen. Er werd gehandbald, geslagbald en gezwommen. We deden niet altijd mee met wat de kampleiding had bedacht. Dan bleef een groep op honk, met demonstratief allemaal een verband om het been. Dat waren, behalve ikzelf onder anderen: Rosemarie Schonenberg, Nel Wolterbeek, Dolf Kloppenburg, Max Kaulbach, Carla Berts.

Van 26 juli tot 1 augustus kampeerden een aantal van school in Epe, waar het jaar ervoor het schoolkamp was geweest. Max Kaulbach, Max van Vliet (die was niet van school), Dolf Kloppenburg, William Ubbens en ik sliepen in tenten, gingen zwemmen en deden aan stoere bodybuilding en boksen (daar had Dolf het figuur voor). Max van Vliet was in opleiding voor straaljagerpilot. Hij is later omgekomen bij dat vliegen.

In de winter van 1947/1948 hadden we dansles bij Gaillard-Jorissen op de Laan van Meerdervoort. Met een aantal weer van het gymnasium. Het was een grote groep die daar dansles had. Ik danste veel met Annie Tulp, die helemaal niet van onze school was.

Op school had ik weer moeite met wiskunde. Het Kerstrapport liet voor dit vak een 5 zien. We kregen wiskunde van een kleurrijke leraar: Teixeira de Mattos, kort gezegd Tax. Als ik me goed herinner had ik nog wat bijles in de wiskunde. Op het eindrapport werd het weer een 7-.

In de vijfde klas kregen we, na een onderbre-

king van twee jaar, weer Natuurlijke Historie van Schierbeek. We behandelden ook de wetten van Mendel. Schierbeek had de gewoonte bijna het hele uur over andere zaken te praten en dan net 5 minuten voor de bel nog snel het huiswerk op te geven. Met dit vak had ik, evenals voor Scheikunde en Natuurkunde, nooit problemen. Ik heb ook de scheikundestudie in Delft gekozen, omdat hierbij de 'kleine wis-kunde' hoorde.

Behalve voor Duits, waren de cijfers voor de talen altijd wel goed. Voor Duits hadden we Polak, een wat zenuwachtige man. Aan Duits deed ik niet zoveel: in de vijfde lazen we 'Iphigenië auf Tauris' van Goethe. Tijdens die lessen heb ik het jaar lang de volgende les voorbereid. Polak had trouwens, evenals Tax,

dr Fuchs

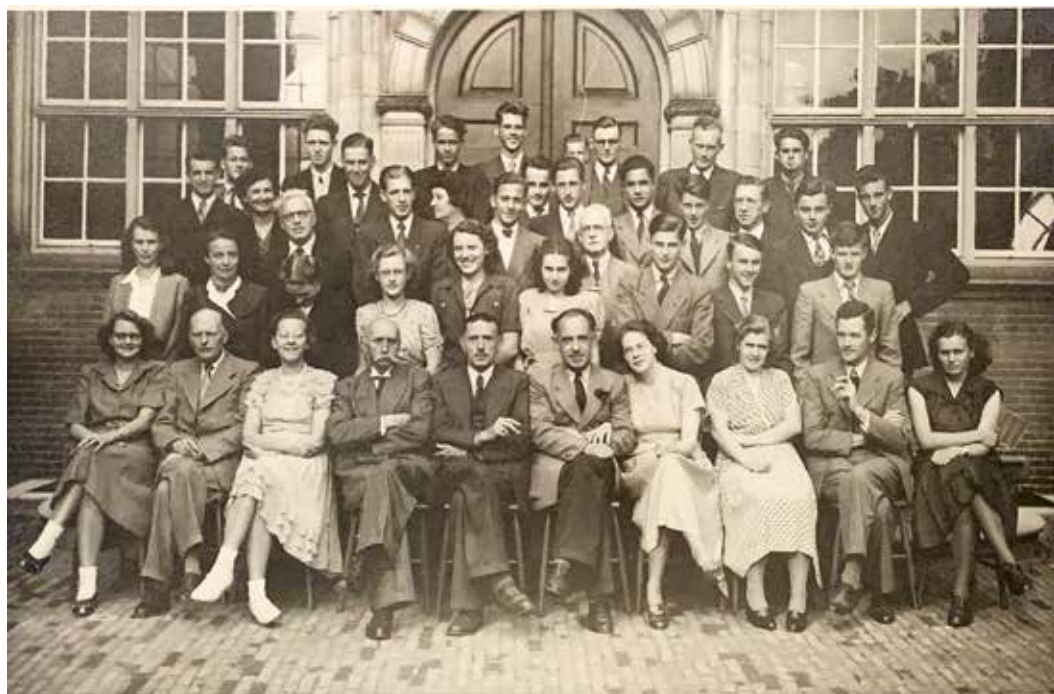
in de oorlog in Theresiënstadt gezeten. Fuchs gaf ons Grieks en Latijn. Zijn moeder was een Reeser, zodat ik met hem een verre familieband had. Ik mocht een keer tijdens de les naar zijn huis om iets te halen dat hij was vergeten.

Nederlands kregen we van Damsteegt. Met hem kon ik het niet goed vinden. Twee in-

cidenten vallen mij te binnen: in het schoolkamp was hij bij de leiding. Hij vond dat we alles samen moesten doen à la de idealen van de socialistische jeugdorganisaties. Ik ging er liever af en toe alleen of met een paar jongens op uit. En een keer hadden we voor een opstel de keuze uit een aantal onderwerpen. Ik koos voor 'Roken'. Nu was Damsteegt een roker. Mijn opstel werd een tirade tegen het roken. Hoe slecht en vies het was. Ik kreeg een onvoldoende voor dit opstel. Frans kregen we van Boulan. Een elegante man, ook conrector. Hij klaagde wel over de lage salariering van leraren. Van wie kregen we Engels? Dat moet Guittart geweest zijn, die geen orde kon houden en niet op de eindexamenfoto staat. In de vierde klas kregen we Nederlands van Hunningher. Die was vlak na de oorlog bij de Binnenlandse Strijdkrachten en heeft dacht ik de school vrij snel verlaten.

Voor lichamelijke oefening had ik op de rapporten in de 6e klas een 9.

De laatste schooldag viel in 1948 op 14 mei. Daarna hadden we 10 dagen om ons op het eindexamen voor te bereiden. Het schriftelijk was op 25 en 26 mei in de vakken algebra, Nederlands, trigonometrie en analytische meetkunde (1e dag) en Frans, Duits, Engels en stereometrie (2e dag). Natuurkunde, scheikunde, natuurlijke historie, Grieks en Latijn waren mondeling in de eerste dagen van juni. Tijdens de voorbereidingen zat ik te studeren op Dini's kamer achter. Ik denk dat het vóór te warm was. Uit het raam zag ik een rookkolom: het paleis Noordeinde stond in brand. Ik ben wel even gaan kijken. De vlammen sloegen uit

Eindexamen juli 1948, Voorste rij v.l.n.r.: Atie van Ommen, Hr. van Gelder {klassieke talen}, Adri de Haas, Hr. van IJzeren (oud-rector) bijnaam Taas, Hr. Vollebregt (rector), Hr. Boulan (frans), Corrie van (der) Zee. Anneke Brouwer, Hr. van den Brandhof (natuur-en scheikunde), Dodo de Boer.

Tweede rij v.l.n.r.: Irene Jansen, Mw. Dietz (?), Elisabeth Grondijs, Guusje Steenhof, Nel Malefeyt, Yvonne Duif, Hr. Texeira de Mattos (wiskunde) iets naar achteren, bijnaam Tax, Jaap Ubbens, Han Scherft, Peter Greve.

Achter v.l.n.r.: Henk van Oort, Carel van Heeckeren van der Schoot, Mw. Klink (?), Hr. Brans (nederlands), John Vermeulen, Dick van Wagenveld, Arij Polderman, Mw. van der Toolen (klassieke talen) bijnaam To, en boven haar Piet Brussaard, Karel Glaser en boven hem Rob Haanemaaijer, Dick van Wickevoort Crommelin, Bert Snoeck en erachter net zichtbaar Fred Vroom, Hr. Fuchs (klassieke talen), Jaap Schoen, Hans van Balen en erachter Hr. de Voogd (geschiedenis), Hr. Polak (duits), Hugo Dessens, Jan Wolterbeek Muller, Frits Lodder.

het dak. Later heeft de fa. Snoeck het herstel uitgevoerd.

Ik slaagde met zessen en zevens en een enkele acht - trigonometrie/analytische meetkunde en natuurlijke historie - voor het eindexamen. De enige 5 was voor het opstel. De uitslag was begin juni bekend. De bul is gedateerd 5 juni.

Met de jongens uit de klas vierden we dat de nacht door. 's Morgens, bij het ochtendkrieken arriveerden we in de werkplaats in de Jacob van der Doesstraat, waar ik nog enkele uren nachtrust had aangeboden op de 'zachte planken'.

Zo zacht waren ze niet.

schoolkamp in het Maarten Maartenshuis

Na het examen ging ik naar Delft om een kamer te zoeken. Daaraan was een groot tekort. Mijn agenda vermeldt 14 adressen, waar ik vergeefs heenging. Uiteindelijk kon ik terecht in de Piet Heinstraat no. 43 vlakbij het laboratorium voor Analytische Scheikunde. Dat was wel handig omdat daar de eerste- en tweedejaars practica waren. De kamer daar kon ik overnemen van achterneef Piet van der Staal, die ging werken bij Linoleum Krommenie.

Het schoolkamp vond plaats in Maarn in het Maarten Maartenshuis, van 30 juli tot 10 augustus. Dit kamp was wederom voor de 4e, 5e en 6e klas. Er werd weer gewandeld en gesport. Een aantal van ons vertoefde ook in een meegebrachte tent: Rob Hanemaaijer, Jaap Ubbens, Karel Glaser, Fred van der Weerd. We

kregen daar bezoek van Carla Berts en Hannie Flint. Meisjes waarmee we ook optrokken en die op de foto's herhaaldelijk voorkomen, waren Rosemarie Schoonenberg, Willemien Kuehn, Anderijntje Minnis en in mijn album natuurlijk Nel Wolterbeek.

Op 7 september begon in Delft de groentijd. Pappa bracht mij naar Delft en gaf mij goede raad over wat niet te doen, nu ik meer zelfstandig zou wonen. Dat ging over het niet gepaste deel van de woordenschat, dingen die je niet moest doen, zoals te vroeg vader worden. In Delft bezochten we nog de Oude Kerk. Daar stonden we op de grafsteen van Jhr. Matthias Adriaan Snoeck. Ik zou later uitzoeken wie dat was. (Geen familie)
Mijn schooltijd was voorbij.

Mijn herinneringen aan het Haganum

Julius Röntgen (e.e. 1965)

Ten vervolge op het interessante verhaal van Carla Mandersloot over haar herinneringen aan haar tijd op het gymnasium, stuur ik mijn herinneringen. Voordat ik daarmee begin, eerst nog mijn herinnering aan Carla Mandersloot, die ik al van mijn lagere school, de M.M. Boldingschool, kende. Een 'Nutsschool' voor bijzonder neutraal onderwijs, gelegen aan de Hollanderstraat. Op deze lagere school zat ook de latere bestuursvoorzitter van de Leidse universiteit, Roel In 't Veld, ook een Haganumleerling. Op de Nutsschool werden in de hogere klassen kleine toneelstukjes gespeeld met treffende titels zoals 'De Waarheid en niets

dan de Waarheid' en 'De Vrolijke Schoenmaker', waarin ik de rol van Felix speelde. Zie bijgaande foto met Carla als hofdame. Carla staat rechts van mij.

Maar nu mijn herinneringen aan het Haganum, waar ik in september 1957 na de zomervakantie begon. De heer Brederveld stelde zich voor als 'Breed in het Veld' een naam, die hij ook waar maakte. Hij ging op een zondag in 1959 kort voor de vergraving van het natuurgebied 'De Beer' naar dit prachtige Natuurgebied. Eerst vanaf Kijkduin op de fiets naar Hoek van Holland en vanaf daar met een klein bootje naar de aanlegsteiger dichtbij het huis

de vrolijke schoenmaker

met dhr Brederveld in Artis, rechts voor Kees van der Wolf, links van hem Marleen Jonkers.

van opzichter Korfmaker om een groepstoe- gangsbiljet te halen. Ik was zo enthousiast dat ik ook nog eens met mijn ouders daarheen ging. Maar hij ging ook nog eens met ons naar Artis. (foto boven). Op pagina 23 nog een foto waarop Carla ook staat. Carla staat direct links van het hek, naast wijlen Matthijs van Eeden (een begaafd gitarist, die stukjes van Fernando Sor speelde) en Heije Schaper, helaas ons ook ontvallen.

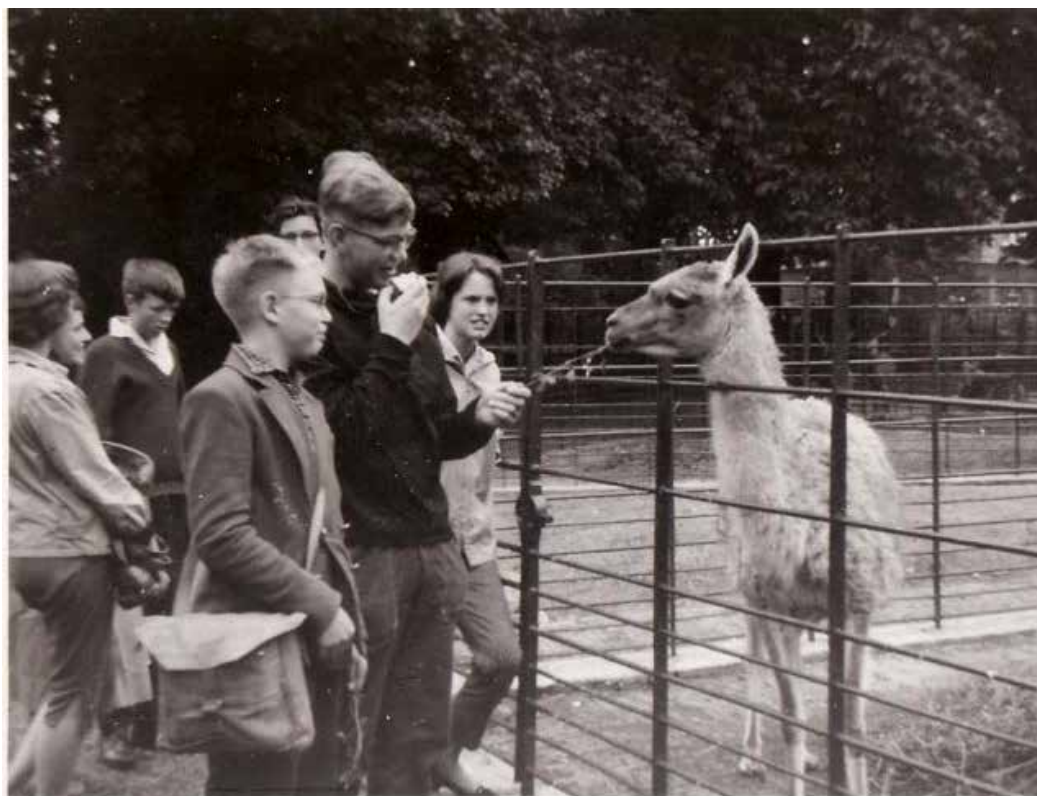
Verder valt het grote aantal gepromoveerde docenten op, zoals de Heer Borleffs (Klassieke talen) en de heer H.R. Boulan; een echte Fransman geboren in Le Havre. Met hem gingen we in 1963 en 1964 mede onder leiding

van de onvergetelijke Kunstgeschiedenisleraar de heer G. Beks naar Parijs, na eerst Chartres Chenonceaux en Blois te hebben bezocht. Er zijn nog meer B's: de Heer Boneschanscher Wiskunde. Bij de fietsenstalling was een muurtje, waar in het geniep nog wel eens gerookt werd: "Heren niet roken hoor!" en dan Ir C. Van den Brandhof (scheikunde en natuurkunde). Bij zijn lokaal stonk het wel eens naar H₂S: zwavelwaterstof. "Ja, het riekt hier naar Pernis" en dan zeer bekakt uitgesproken. Ik heb zeer goede herinneringen aan H(ermien) Westerouwen van Meeteren (Latijn en Grieks) die mij letterlijk in 1965 door het eind-examen sleepte, en die mij ooit eens naar mijn Remonstrantse afkomst vroeg, maar mij wel op

het spoor van deze vrijzinnige geloofsgemeenschap zette. Momenteel ben ik gelovig lid van de Remonstrantse gemeente in Rotterdam. De zuster van mevrouw Westerouwen van Meeteren, mevr. G.S. Westerouwen van Meeteren, was daar predikante en hield dagopeningen voor de V.P.R.O.-microfoon.

Dan niet te vergeten; Dr. R(oelof) Deknatel die een proefschrift over de laat 19e-eeuwse tekenaar Wilhelm Busch: 'Der lachende Philosoph des Pessimismus' heeft geschreven

en mij en Jan van Weeren tot mijn studie Duits in Leiden bracht. Hij maakte ons ook enthousiast voor de verhalen van Franz Kafka 'Die Verwandlung' om maar een voorbeeld te noemen. De heer Borleffs had ook zo'n klassieke uitspraak, als hij iemand een beurt wilde geven: "En dat is nog eens voor die Cees Neisingh, want die is er altijd bij". Cees is nu actief als beschermer van het Historisch militair erfgoed in Zuid Holland. In dat kader zie ik hem wel zo nu en dan.

Vooran Heije Schaper, Matthijs van Eeden en Carla Mandersloot

Hans Kloots, een bijzondere docent en vriend (1925-1988)

Monique Brand Flu (e.e. 1988)

Graag zou ik iets persoonlijks willen vertellen over de bijzondere jaren die ik op het Haganum heb doorgebracht, jaren die voor mij zoveel meer hebben betekend dan school alleen, vanwege de mooie contacten die op school mogelijk waren.

Aan één van onze docenten heb ik bijzondere herinneringen, omdat hij een veel grotere rol in mijn leven heeft gespeeld dan hij in al zijn bescheidenheid ooit had kunnen vermoeden. Ik kwam op school in augustus 1982 en was dolblij om eindelijk naar de middelbare school te gaan. Op de lagere school werd ik flink gepest, vooral vanwege mijn hoge cijfers en mijn betweterige bril en hoewel ik daardoor een beetje een einzalgänger was geworden, wilde ik natuurlijk niets liever dan er op het Haganum graag bij horen. Gelukkig was het zo dat je altijd wel aansluiting had bij anderen, maar ik bezat de complicerende combinatie van een indrukwekkende verlegenheid en een adembenemend slechte kledingsmaak die mij geen plaats opleverde in de rij van populaire meisjes.

Mijn thuissituatie was vrij ongezellig. Mijn moeder en ik zijn in 1974 uit Suriname naar Nederland verhuisd. Ik was enig kind, mijn ouders waren gescheiden en mijn vader bleef in Suriname wonen. Mijn moeder ging direct aan het werk en toen ik vier was liep ik als sleutelkind alleen naar de kleuterschool. En na school wachtte ik urenlang totdat mijn moeder thuiskwam. Lange tijd woonden wij in twee kleine kamertjes in een mottig pension aan de Thomsonlaan. Wij hadden voor veel dingen geen geld en dat hielp mij om creatief en

foto Chris Stiggelbout

vindigrijk te zijn. Ik had weinig nodig om mijzelf te vermaken.

De druk die mijn moeder legde op schoolprestaties was groot (“pas op, doe altijd je uiterste best, want je weet, wij zijn hier te gast”) en maakte van mij een gedwee kind dat veel alleen was en ook nog het eten had gekookt en het huis had schoongemaakt voordat zij thuiskwam van haar werk. Toen zij later in de avonduren ging studeren zag ik haar bijna nooit. Ik ontwikkelde mijzelf zonder veel begeleiding van haar. Mijn grote voorliefde voor klassieke muziek werd thuis begroet met wat gefrons en op mijn soms filosofische vragen kwam bijna nooit een antwoord. Het was niet leuk, maar ik begreep ook haar situatie wel.

Het was voor haar ook een ingewikkelde tijd. In deze setting ontmoette ik meneer Kloots, de wiskundeleraar die de discutabele eer te beurt viel om onze drukke klas 1C uit het schooljaar '82/'83 door het boek Getal en Ruimte te loodsen. Orde houden was niet zijn ding, maar hij kon wel met het grootste geduld uitleggen. Ik raakte al snel met hem aan de praat en dat ging, ook al snel, niet meer alleen over wiskunde. Onze kletspraat in de gang leek casual, maar ging vaak over het leven, vooral over hoe het leven kan lopen als je even niet oplet.

Hij woonde vrijwel achter de school en toen hij met vervroegd pensioen ging en ik wat ouder was, zat ik regelmatig bij hem thuis Earl Grey thee te drinken, tv te kijken en naar klassieke muziek te luisteren, want hij had een fenomenale muziekcollectie. Ik heb daar menig tussenuur en lunchpauze doorgebracht. Soms ging ik met hem mee naar zijn moeder die in een verzorgingshuis zat en maakten wij een lange tramrit naar Leidschendam. Hij voelde voor mij heel veilig en ik kon met hem gesprekken voeren die thuis niet mogelijk waren. Hij begreep zoveel, hij luisterde met geduld en hij veroordeelde nooit. Zijn eigen leven had een andere loop gekregen dan hij had gewild en dat maakte hem eenzaam en droevig. Daarover konden we soms praten en wij begrepen elkaar ook zonder veel woorden, hoewel ik de echte diepte van zijn verdriet pas helemaal kon bevatten toen ik veel ouder was. Wij zagen elkaar en waardeerden elkaar voor wie we waren. Hij was niet echt een vaderfiguur, maar meer een heel zorgzame goede vriend.

Toen ik eindexamen had gedaan kreeg ik van hem een boek met een tekst die hij ondertekende met "Hans". Maar ik kon hem niet bij zijn voornaam noemen vertelde ik hem, dat ging niet, ik was voor mijn gevoel nog te jong om dat te mogen doen. Over een paar jaar, zo beloofde ik.

In de zomer van 1988 had ik met hem een afspraak. Ik belde bij hem aan en er deed iemand anders open, die mij vertelde dat hij de dag daarvoor was overleden aan een hartaanval. Er moest van alles geregeld worden, dus ik ging mee naar boven en heb gedaan wat ik kon, hoewel ik bevroren was van verdriet. Ik koos de dichtregels uit op zijn rouwkaart, want ik wist hoeveel hij van het werk van de dichter Gerrit Achterberg hield en maakte contact met een zeer gewaardeerde penvriend van hem die vervolgens op de uitvaart kwam. En verder kon ik niet zoveel, behalve altijd het gevoel houden dat onze vriendschap nog maar pas begonnen was toen deze abrupt stopte en uit mijn handen gleed.

Ik ben hem nooit vergeten, hij was namelijk onvergetelijk in al zijn puurheid en kwetsbaarheid. Een oprecht goed, betrouwbaar en tolerant mens met een groot hart, die altijd veel om zijn leerlingen heeft gegeven.

Natuurlijk had ik kunnen wachten tot zijn 100e geboortejaar, of zijn 35e sterfjaar om dit te vertellen, maar ik had de behoefte om er nu iets over te schrijven. Soms hoeft het allemaal niet zo perfect te zijn. Want als er iets is dat hij mij heeft geleerd, dan is het dat je het momentum moet pakken als je kunt, anders ontglipt het je misschien.

Engerd in bus 25

Jan Derwig (e.e. 1959)

Het jaar was 1961, net na Pasen, toen een schuchtere studente, Anneke Vriesendorp, net twintig jaar, helemaal alleen reisde van haar ouderlijk huis aan de Singel in Dordrecht naar Den Haag.

Mac had uitgelegd dat ze bus 25 moest nemen van het Hollands Spoor naar het eindpunt Morgenstond. Daar zou hij wachten, want het was op loopafstand van no. 317 in de Vreeswijkstraat. Ze hadden elkaar twee maanden eerder ontmoet op de verlovingsreceptie van Robert Wetselaar. De tijd was nu echt gekomen om haar kennis te laten maken met de ouders van Mac.

Glunderend stond hij daar bij de eindhalte, vol blijdschap en verwachting, maar hij schrok geweldig toen Anneke bijna vallend uitstapte, kennelijk in alle staten. Ze kon geen woord uitbrengen en bleef maar wijzen naar een lange, magere jongeman, die nog net zichtbaar was, wegrennend tussen de afschuwelijke huizenblokken van deze naoorlogse nieuwe wijk van Zuid-West Den Haag.

Hij bleek te zijn ingestapt bij de halte aan het Hobbemaplein en had de zitplaats naast haar genomen, hoewel er op deze zondagochtend ruimte genoeg was in bus 25. Hij had haar eerst vriendelijk, maar iets later bijna agressief toegesproken en zelfs snoepgoed aangeboden. Erg verontrustend uiteraard, want zelfs in

Dordt was bekend dat er een heleboel gespuis in Den Haag rondwaarde.

De elk jaar terugkerende oudejaarsrellen aan de Hoefkade waren berucht en de Schilderswijk was ook een plek die te allen tijden vermeden moest worden. En het Hobbemaplein bleek daar slechts op een steenworp afstand vandaan te zijn.

Mac, galant en moedig als hij was, stelde voor om de achtervolging onmiddellijk in te zetten, maar dit bleek meer theorie dan praktijk te zijn, want de engerd, zoals Anneke hem noemde was in geen velden of wegen meer te zien. Misschien was voor haar het beste toch maar snel naar de Vreeswijkstraat te lopen. Ze moest proberen de nare ervaring zo spoedig mogelijk te vergeten en tot rust te komen met een kopje koffie en een zandgebakje. De stoel in de voorkamer naast het grote aquarium was ongetwijfeld de aangewezen plek.

Ze wist toch nog wel dat Macs beste vriend Han, die in Leiden theologie studeerde, beloofd had even langs te komen om zijn opwachting te maken? Ja, Annekes eerste bezoek aan de Hofstad was in de puntjes voorbereid, dat konden de Vriesendorpen niet ontkennen.

En precies op tijd ging de bel, vier keer tata ta taaa, het afgesproken signaal sinds 1952. Han en Mac (of eigenlijk Jan, zijn echte naam) waren boezemvrienden vanaf de eerste klas

van het Gymnasium Haganum. Twee jaar geleden waren ze nog zeven weken samen op vakantie geweest, helemaal op de fiets naar Oostenrijk om bergen te beklimmen in de Lechtaler Alpen.

Je hoorde hem de trap op komen, helaas zonder Flipje, zijn trouwe viervoeter, en beleefd gedag zeggen. Vooral Macs Moeder was bijzonder gesteld op hem, zo volwassen en zo attent

vond ze hem. Een paar seconden later klonk er echter een akelige gil en Mac kon nog juist op tijd het kopje koffie redden uit de bevende handen van de wit weggetrokken Anneke.

Dat kon toch niet waar zijn? Daar stond de engerd, dat viel niet te ontkennen. Als twee druppels water !

Het is maar de vraag of na 55 jaar Anneke Mac ooit vergeven kan.

De Strik van Alexander

Ciril van Hattum (e.e. 1953)

Aan het indrukwekkende 'In memoriam Alexander Münninghoff' van André Carstens in Socialiter nummer 35 wil ik graag iets heel triviaals toevoegen. De meeste van zijn werken heb ik wel gelezen: prachtige verhalen enigszins in de trant van Poesjkin. Alexander Münninghoff was geboren Duitser en geen Rus, maar hij had wel Oost-Europees bloed in zich en dat heb je kennelijk nodig om zo te kunnen schrijven. In een van zijn boeken, welk weet ik niet meer, beschrijft hij de manier waarop Russische militairen de veters van hun schoenen moesten strikken, opdat zij niet meer los zouden gaan. Nu behoor ik zelf tot de ouderen die nog verplicht enige tijd in militaire dienst hebben doorgebracht en waar wij ook iets leerden over veters strikken. Maar daar was het doel de veters met één haal van een mes door te kunnen snijden om de schoen van een gewonde collega zo snel mogelijk van

de voet te kunnen verwijderen.

Alexander was vijf jaar -van 1986 tot 1991- correspondent in Moskou, onder andere voor de Haagsche Courant, in een periode dat er veel gebeurde: in die tijd viel de Berlijnse muur en trok de Sovjet-Unie alle troepen uit Europa terug. Ik vermoed dat hij de manier van veters strikken toen van de Russische soldaten heeft afgekeken. Zelf had ik altijd last van losgaande veters en dus ging ik na het lezen ervan meteen de 'methode Münninghoff' toepassen. Sindsdien gaat er bij mij geen enkele veter meer los. En het vreemde is, dat ik nog elke keer dat ik mijn veters strik aan de schrijver moet denken. Het is weliswaar niet zo ingewikkeld om hier zijn methode te beschrijven, maar ik adviseer toch iedere geïnteresseerde de boeken van deze vermaarde ex Hagano te lezen, dan komt u het vast wel ergens tegen.

Aan tafel met je docent

Louke Nieman (e.e. 2021)

Beste Lezers,

In dit nummer hebben wij wederom het rubriek “Aan tafel met je docent” uit de Spectemur Agendo kunnen overnemen (in overleg met de schoolkrant). In deze rubriek worden huidige docenten van het Haganum grondig ondervraagd door Haganumleerlingen en wij als oud-leerlingen of oud-docenten van het Haganum zijn ook wel benieuwd wat er daar wordt uitgespookt.

Deze keer was meneer Kops (docent Economie) aan de beurt; leerlingen Louke Nieman, Emma Csanady en Doris Ornstein zijn bij hem thuis geweest om hem te interviewen over zijn prachtige powerpoints, zijn favoriete eten en zijn stiekeme bezigheden...

We hadden het gevoel dat we bij een andere sectie dan klassieke talen op bezoek moesten gaan. Daarom presenteren we: een heel lang interview met meneer Kops. Onder het genot van een heerlijke zelfgemaakte pizza, die ik trots met de heer zelf naar de oven heb gedragen, hebben we hem onder andere gevraagd wat de 1 tussen de uitroeptekens doet, wat zijn grootste geheim is en of hij stiekem in mensen hun badkamerkastjes kijkt? Heb je altijd al het antwoord op deze vragen willen weten? Lees dan verder want deze vragen, waarvan je ‘s nachts wakker ligt, worden hier beantwoord.

Hoe bent u op het Haganum komen te werken?

Ik werkte eerst ongeveer twee jaar in Leiden op het Bonaventuracollege. Het was daar heel erg leuk en iedereen was gezellig enzo, maar het reizen begon me wel tegen te staan. Toen dacht ik dus; nou als er een school dichterbij is waar een vacature komt dan ga ik daar solliciteren. Twee jaar geleden in het voorjaar vond ik dus een vacature van het Haganum en toen ging ik solliciteren. En ja, toen ben ik aangenomen.

Hoe komt u op al die mooie formats voor uw powerpoints?

Hij wordt uitgelachen door zijn vrouw

Schrijf op: hij wordt uitgelachen door zijn vrouw. Oké, toen ik op de lerarenopleiding zat, viel het me op dat mensen altijd zo'n saaie witte, of soms gekleurde, powerpoint maakten,

of van die tien standaard powerpoints eentje uitkiezen. Maar daar ben je zo doorheen. Dus toen zocht ik op Google gewoon “powerpoint templates” op en toen kwam ik uiteindelijk op een site met echt honderden. Nu ben ik die gewoon af aan het gaan, en ik weet op welke pagina ik ben.

zelf pizza maken

Op welke bent u dan?

Nou ik heb nog niet heel veel gemaakt dit jaar en ik sla er ook vaak een aantal over. Ik zoek wel een soort stijl uit en ik ben al door een paar sites heengegaan maar nu zit ik op pagina.... drie? Ja drie, valt best wel mee. Vorig jaar ben ik tot pagina twintig gekomen ofzo.

Wat doet de 1 in de uitroeptekens van uw powerpoints?

Nou dat is eigenlijk een hele geheime code die je kan ontcijferen, als je de plaats per les afwisselt kan je-.... nee geintje. Ik had vroeger een toetsenbord waarvan de shift-knop kapot was. Dus als ik dan lekker aan het chatten was en iemand stuurde iets dan wilde je shift 1-1-1-1 typen maar dan kwam er !11! ofzo uit. Toen dacht ik dus dat het wel grappig zou zijn als ik een 1 tussen de uitroeptekens zou doen!!1! En nu doe ik het nog steeds omdat ik er zo vaak vragen over krijg en omdat iedereen nog steeds denkt dat er een geheime betekenis achter zit. Nu zit het er ook een beetje in dat ik

begin met een powerpoint en eigenlijk gelijk "Welkom!!1!" typ.

De drukste klas/Het drukste cluster dat u nu heeft?

Jullie zitten toch in die twee clusters van 34 ofzo? Ja die. Want met 34 mensen in een lokaal voor 31 mensen wordt het nou eenmaal druk. Maar het is wel heel raar, want het is een supergezellige klas en soms is het zelfs leuker dan met minder omdat er zoveel gebeurt. Alleen als je dan iets serieuzers of moeilijkers wil doen is het moeilijker om de focus te houden.

Wat is uw favoriete kleur?

Oeh, uhm blauw? *kijkt naar zijn vrouw* Afgetraind dat ik naar mijn vrouw kijk terwijl ik antwoord. Blauw? Groen? Rood?

Geel? Ze schudt nog steeds nee. Nou ja een beetje aardse kleuren ook voornamelijk, groen, blauw, beetje diepe kleuren. Ja ze knikt!

Wat is dan uw favoriete kleur?

De mijne? Oh roze!

Wat is uw favoriete eten?

Met een mond vol pizza PIZZA, ik zou echt elke dag pizza kunnen eten. Maar mijn vrouw niet....

Nee ik ben meer van de salade ofzo, maar niet echt van de pizza

Kunt u dan niet beter naar Rome gaan dan naar Griekenland?

Hmmm, ja maar het zou een beetje raar zijn

als ik nu naar mevrouw de Wijn ofzo ga en zeg dat ik naar Rome toe wil voor de pizza.

Hoe hebben u en uw vrouw ontmoet?

stille Leuk verhaal? Haha Nééééé. Oké dat mag jij vertellen schat.

Mijn vriendinnen hadden dus een strandpaviljoen in Den Haag Zuid overgenomen, en daar hadden we heel vaak feesten, na het seizoen, en dan huurden ze altijd iemand anders in voor achter de bar, zodat ze dronken konden worden enzo. Ze hadden dus Pepijn (Kops) ingehuurd, omdat hij al achter de bar in het Paard werkte. En toen zag hij mij en toen ging hij al een beetje lol maken, en een beetje flirten enzo. Zo hebben we elkaar dus ontmoet.

En toen??

Nou toen duurde het nog wel een tijdje voordat we elkaar echt... gevonden hadden. Ik was namelijk 19, en zij was 27... Ja ik dacht hij is echt veel te jong! Maar toen leerden we elkaar beter kennen en dacht ik, goh wat een leuke gozer!1! Ja dat is nu 14 jaar geleden.

U vindt memes volgens mij wel leuk, en FIFA volgens bepaalde bronnen ook, deelt uw vrouw deze hobby's ook? Of hebben jullie andere gezamenlijke interesses?

Nou films..... ja we zijn naar het filmfestival gegaan, en we houden van cappuccino's drinken... en we houden allebei van op vakantie gaan/reizen.

Noem één ding wat mensen waarschijnlijk niet van u weten

Het is niet echt beschamend ofzo maar ik kan niet in donkere shirts slapen. Ik weet niet

waarom en het is super random maar ik kan het gewoon niet.

Wat is het mooiste compliment dat u van uw vrouw kreeg? En wat is het mooiste compliment wat u haar heeft gegeven?

Nou ik vind mijn vrouw de mooiste vrouw van de hele wereld, altijd, elke dag, dus dat zeg ik ook elke dag. Maar het mooiste compliment wat ik ooit van haar gekregen heb? Ja weet ik niet echt..? Ja ik ben gewoon wat minder gul met mijn complimenten. Maar ik ben gewoon supertrots op Pepijn. Maar ik geef meestal complimenten over gewone dingen, zoals hoe goed hij les kan geven. Maar dat is voor hem heel gewoon dus ik denk dat hij dat zich niet goed herinnert. Maar Pepijn: ik ben supertrots op je.

Wat is uw favoriete nummer?

Alles van Billie Eilish, ja ben ik echt fan van. Ja ze is zo groot op zo'n jonge leeftijd, en zingt over zulke volwassen onderwerpen. En dan is nu de vraag of ze bepaalde heftige onderwerpen wel romantiseert zoals bijvoorbeeld zelfmoord en depressie. Ik ben echt gefascineerd en onder de indruk van haar. Ik vind het ook wel echt ingewikkeld om het te begrijpen. En het is ook gewoon toffe muziek.

Kijkt u stiekem in badkamerkastjes bij andere mensen thuis?

Uhhh ja.. Nou ik wel, jij niet toch? Nou nee ik kijk ook wel hoor.

Ook echt iets opengedaan?

Ja ja ook, maar dat doe ik minder vaak. Het is

meer dat als iets openstaat, dat ik dan even snel erin kijk. Ja ik ga wel echt rondneuzen hoor. Ik vind dat zo leuk!!1!

Welk nummer doet jullie aan elkaar denken?

Alles van Jack Johnson, want die luisterde ik

toen we elkaar leerden kennen. Ja ik ook Jack Johnson!1! Maar ik had ook nog een ander nummertje wat op dezelfde playlist stond, maar ik weet niet meer welke dat was. Maar daar luisterde ik wel naar als hij weg was.

Na het interview hebben we nog een ijsje gegeten en wilde zijn dochter nog met mij tennissen (met twee rackets in de kamer een ballon overslaan). Daarna wilde ze nog met me in bad maar dat heb ik maar even overgeslagen:). We hebben ze hartelijk bedankt voor het eten en toen zijn we weer veilig thuisgekomen.

Uitslag zoekplaatje Socialiter nr. 37

Stein van Trommel

Wederom heeft de redactie een aantal reacties ontvangen op het zoekplaatje dat we hebben geplaatst in nummer 37 van Socialiter. De redactie bedankt Patricia Koster en Erik Koreman voor hun inzendingen. Het betreft de tweede klas in 1971-1972.

1. Bettina Molenberg	9. Frank de Waard	16. Richard Bredero
2. Nienke Kolf	10. Diederik Gerth van Wijk	17. Marleen Klein
3. Lex Hermans	11. drs. P. M. Kruytzer
(oud-leraar klassieke talen)	18. Henk Weerheim
4. Jan-Willem Broers	12. Petra Hisgen	19. Joy Plokker
5. Eric Koreman	13. Marga Tietz	20. Annette den Heijer
6. Michiel van den Hout	14. Joke van Vliet	21. Peter Paul Jansen
7. Bart-Piet Mulder	15. Letty van Ooijen	22. Rolf Koot
8. Frits Schoon		

De Mortui

doorgekregen na het verschijnen van socialiter nummer 37

L. Dijkstra-Liesveldt	(Liesbeth)	e.e. 1955	20-01-2020
H. Groen	(Hans)	e.e. 1954	13-07-2021
M. Thunnissen-Westerhout	(Marianne)	e.e. 1949	23-12-2020
C.W.E. Schadee	(Bessie)	e.e. 1961	06-04-2022
R. Meershoek	(Rob)	e.e. 1990	29-12-2020
H.C. Albertz	(Hans)		01-12-2021

(docent klassieke talen 1963-1989)

Zoekplaatje Socialiter nr. 38

Deze klassenfoto is waarschijnlijk genomen in de meisjestuin. Dit betreft klas 1 uit 1979. Weten jullie nog wie dit zijn? Stuur de lijst met namen naar de e-mail van de redactie: redactie@socialiter.nl In nummer 39 zullen we de namen bij de foto plaatsen.

Socialiter

Vivat, Vivat, Societas

L. Spanjaard, 1912

1. So - cia - li - ter con - cor - di - a nos ha - bet et ha - be - bit Do -
2. Po - ë - tae su - mus, mu - si - ci, ri - di - cu - li, auc - to - res Et
3. Pe - ri - tus prae - ses, ad - mi - nis - trant, scri - ba stu - di - o - sus E -
4. Spe - ra - mus nos fe - li - ci - ter con - sta - re so - cie - ta - tem Per

1. nec cru - de - lis mors om - nes a - mi - cos nos de - le - bit Dum
2. ca - ni - mus ex a - ni - mo pu - el - las et a - mo - res Sed
3. gre - gi - ë, cum temp - tet ra - ro a - li - quis bel - lo - sus So -
4. sem - per om - nia tem - po - ra ad mun - di vas - ti - ta - tem Et

1. um - brae va - nae e - ri - mus in Tar - ta - ro in - a - ni!
2. ta - men su - mus ju - ve - nes non ru - des at ur - ba - ni!
3. cia - li - tem ut per - tur - bet: sunt co - na - tus va - ni!
4. si - mus sem - per hi - la - res et a - la - cres et sa - ni!

Vi - vat, Vi - vat, So - cie - tas Gym - na - si - i Ha - ga - ni!

Colofon

Bestuur:

Stein van Trommel (e.e. 2020)

Praeses

Bart-Jan van Trommel (e.e. 1982)

Vicepraeses

Emma van Gijn (e.e. 2020)

Abactis

Chiraze Louhichi (e.e. 2020)

Quaestor

Elise Stroop (e.e. 2020)

Lid

Rector Gymnasium Haganum

Jan Willem van Poortvliet

Redactie

Stein van Trommel

Emma van Gijn

Chiraze Louhichi

Elise Stroop

Lidmaatschap

Opgeven via de website van Socialiter of
via abactis@socialiter.nl

Contributie: € 15,- per jaar

IBAN: NL32 INGB 0006 8921 67

BIC: INGBNL2A

Ledenadministratie

Emma van Gijn

E-mailadres: abactis@socialiter.nl

Help Socialiter het ledenbestand up-to-date te houden door aanpassingen in contactgegevens zo spoedig mogelijk door te geven. Dit kan via de eerder genoemde e-mailadressen.

U kunt Socialiter machtigen om jaarlijks het lidmaatschap automatisch te laten incasseren. Neem voor vragen contact op met de ledenadministratie.

Digitaal

Webmaster: Stein van Trommel

E-mailadres: webmaster@socialiter.nl

Website: www.socialiter.nl

Fotohoek: <https://socialiter.piwigo.com>

Facebook: <https://www.fb.com/socialiter/>

Socialiter is ook te vinden op LinkedIn en Instagram.

Oplage:

590 exemplaren

Omslagfoto:

De hal

Lay-out

Dona Söhngen (e.e. 1965)

